

Secretaria Científica

Secretari científic: Ricard Guerrero
i Moreno

És funció de la Secretaria Científica l'assistència al Consell Permanent i a l'Equip de Govern en tot el que fa referència a la gestió científica de les activitats de recerca de l'Institut. També dóna suport a la realització i la difusió d'activitats de recerca de les seccions, de les delegacions i de les societats filials, i potencia, fomenta i coordina activitats de recerca i desenvolupament en tot l'àmbit de les terres de llengua i cultura catalanes. Durant el curs 2011-2012, la Secretaria Científica ha intervingut en la preparació, realització i difusió de les activitats següents:

Reunions de la Comissió d'Investigació

La Comissió d'Investigació de l'IEC té l'objectiu de facilitar la tasca de decisió de govern de l'Institut mitjançant l'estudi i la valoració de les propostes de programes de recerca fetes per les seccions. El secretari científic actua com a secretari d'aquesta Comissió, que és presidida pel president de l'IEC i es compon de cinc membres, un per secció, presentats a proposta de cada una d'aquestes, i és nomenada pel Ple.

D'acord amb l'article 60 del Reglament de règim interior de l'IEC, el Ple aprova per assentiment la constitució de

la nova Comissió d'Investigació, els membres de la qual són nomenats per un període de quatre anys i són renovables consecutivament una sola vegada. La composició actual és la següent:

— Santiago Riera i Tuèbols, per la Secció Històrico-Arqueològica

— Marta Estrada i Miyares, per la Secció de Ciències Biològiques

— Joan Girbau i Badó, per la Secció de Ciències i Tecnologia

— Carles Miralles i Solà, per la Secció Filològica

— Josep M. Panareda Clopés, per la Secció de Filosofia i Ciències Socials

Durant aquest període, la Comissió s'ha reunit els dies 21 de setembre i el 12 de desembre de 2011, i l'1 de febrer, l'1 de març i el 26 d'abril de 2012. En aquestes reunions s'ha fet el seguiment dels programes de recerca del segon Pla Triennal de Recerca 2PTR (2008-2010). S'ha demanat l'informe final i s'ha procedit a fer l'anàlisi i l'avaluació dels programes de recerca i el seguiment de les publicacions previstes. També s'ha preparat una nova convocatòria interna de programes de recerca per al període 2012-2014 i, una vegada definits, se n'ha fet el seguiment. S'ha preparat la tercera

edició dels *Reports de la recerca a Catalunya (2003-2009)*, i la proposta de la convocatòria anual d'ajuts per a les activitats de les societats filials per a l'any 2012.

Reunions de la Comissió de Societats Filials (ajuts de l'IEC per a activitats i publicacions a les societats filials)

La Comissió de Societats Filials està formada pel president de l'IEC, els presidents de les societats filials i els delegats. La Secretaria Científica dóna suport a la Comissió de Societats Filials de l'IEC que, al llarg del curs 2011-2012, ha tingut la reunió preceptiva el 29 de febrer de 2012. En aquesta reunió, el secretari científic informà de la resolució de la convocatòria d'ajuts a activitats de les societats filials per a l'any 2012 que acordà el Consell Permanent, i també de les accions de suport a les societats filials durant el 2012: carnets de socis; presència de les revistes de les societats filials a les bases de dades MIAR i a CARHUS Plus+, i informació sobre publicacions.

Jornades i conferències

En aquest apartat s'inclouen activitats de característiques diverses, però que tenen en comú el fet de tractar temes amb una àmplia repercussió social o bé de fer més propera la ciència a la ciutadania. Durant el curs 2011-2012 s'han dut a terme les següents:

Reunió COST: «Nitrogen in planetary systems: the early evolution of the atmospheres of terrestrial planets»

La reunió s'organitzà en col·laboració amb el Consell Superior d'Investigacions Científiques i l'Institut d'Estudis Espacials de Catalunya (IEC, del 21 al 23 de setembre de 2011).

Col·loqui amb Gene Mosca

Gene Mosca és coautor del llibre de text *Física per a la ciència i la tecnologia*, del Projecte Scriptorium (IEC, 23 de setembre de 2011).

Cicle de conferències sobre els premis Nobel de l'any 2011

— «Thomas Sargent i Christopher Sims, premis Nobel d'Economia 2011». Conferència sobre el Premi Nobel d'Economia concedit a Thomas J. Sargent i a Christopher A. Sims, a càrrec d'Albert Marcet. Organitzada amb la Societat Catalana d'Economia. IEC, 12 de desembre de 2011.

— «La cristal·lografia i els premis Nobel. Any 2011: Dan Shechtman». Conferència sobre el Premi Nobel de Química concedit a Dan Shechtman, a càrrec de Joan Francesc Piniella. Organitzat amb la Societat Catalana de Química. IEC, 13 de desembre de 2011.

— «Nobels de medicina 2011. Cèl·lules dendrítiques (DC) i els "seus" receptors de tipus Toll (TLR): elements vitals a la base de tota la resposta immu-

nitària dels individus». Conferència sobre el Premi Nobel de Fisiologia o Medicina concedit a Bruce A. Beutler, Jules A. Hoffmann i Ralph M. Steinman, a càrrec de Manel Juan Otero. Organitzada amb la Societat Catalana de Biologia. IEC, 14 de desembre de 2011.

— «Tomas Tranströmer: un retrat darrere el vidre». Conferència sobre el Premi Nobel de Literatura concedit a Tomas Tranströmer, a càrrec de Carolina Moreno. Organitzada amb la Societat Catalana de Llengua i Literatura. IEC, 15 de desembre de 2011.

— «L'Univers accelerat». Conferència sobre el Premi Nobel de Física concedit a Saul Perlmutter, Brian P. Schmidt i Adam G. Riess, a càrrec d'Eduard Massó. Organitzada amb la Societat Catalana de Física. IEC, 16 de desembre de 2011.

— «Viatge a la setena dimensió». Conferència sobre el Premi Abel de Matemàtiques concedit a John Milnor, a càrrec de Joan Porti. Organitzada amb la Societat Catalana de Matemàtiques. IEC, 20 de desembre de 2012. (A petició de la Societat Catalana de Matemàtiques, s'impartí per primera vegada una conferència dedicada a la Medalla Abel de Matemàtiques.)

Totes aquestes conferències també es van impartir a València, organitzades per la Delegació de València de l'IEC, a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània (OCCC), durant el mes de gener de 2012.

Dia Internacional de les Dones: «Lynn Margulis: la voluntat d'ésser, l'impuls de fer»

El 22 de novembre de 2011, va morir la biòloga nord-americana Lynn Margulis (Chicago, 1938 - Amherst, 2011). El dia 5 de març hauria fet setanta-quatre anys.

Coincidint amb aquesta data i amb motiu de la commemoració del Dia Internacional de les Dones, que se celebrà el 8 de març, diverses dones que van treballar o conviure amb ella van destacar fragments de la seva vida i van comentar aspectes de la seva personalitat en un acte emotiu a l'IEC: Marta Estrada, professora d'investigació de l'Institut de Ciències del Mar - CSIC, «Lynn i la ciència»; Montse Ponsà, catedràtica de biologia cel·lular de la Universitat Autònoma de Barcelona, «Lynn i la biologia cel·lular»; Isabel Esteve, catedràtica de microbiologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, «Lynn, ecòloga microbiana»; Anna Omedes, directora del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, «Lynn, naturalista»; Núria Gaju, professora titular de microbiologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, «Lynn i els organismes fotosintètics»; Marie-Odile Gobillard, experta en protozoous, que ha treballat molts anys al Laboratori Aragó de Banyuls de la Marenda (actualment, ja jubilada, es dedica a l'escultura), «Lynn et les protozoaires»; Marisa Castro, de la Universitat de Vigo, «Lynn y la universidad»; Montserrat Vallmitjana, que ha estat molts anys

professora de biologia de l'Institut Ernest Lluch, «Lynn i l'ensenyament secundari»; Eva Barreno, catedràtica de botànica i líquenòloga de la Universitat de València, «Lynn y los líquenes»; Bego Vendrell, de l'Institut de Ciències del Mar - CSIC, «Lynn i la visió panòptica»; Alcía Duró, de l'Institut de Ciències del Mar - CSIC, «Lynn, impulsora»; Carmen Chica, de la revista *International Microbiology*, «Lynn, trencadora»; Olga Guerrero Miracle, soprano, que oferí un parell de cançons sefardites durant una pausa i un comiat musical, i Wendy Ran, de la revista *International Microbiology*, que llegí uns poemes d'Emily Dickinson.

Dia de la Terra a l'IEC

Des de 1970, el Dia de la Terra se celebra arreu del món el 22 d'abril. L'objectiu és conscienciar la ciutadania de l'existència de problemes com ara la contaminació, la conservació de la biodiversitat, el canvi climàtic i altres preocupacions mediamambientals que són fruit de la societat moderna.

El 19 d'abril, l'IEC celebrà aquesta efemèride mundial per quart any consecutiu amb el Dia de la Terra a l'IEC, una jornada per a discutir sobre la sostenibilitat, la conservació i el canvi climàtic mitjançant unes conferències impartides per destacats experts en el tema: «El poder de la paraula: Primavera silenciosa, un llibre que va canviar el món», a càrrec de Mercè Piqueras; «Exploración del mar: desafíos

y oportunidades», a càrrec de Carlos Duarte; «El paper de la comunitat zoològica europea en la conservació d'espècies», a càrrec de Miquel Trepal, i «El paper dels governs subestats en la lluita contra el canvi climàtic. L'estratègia catalana», a càrrec de Josep Enric Llebot.

Cinquenes Jornades Catalanes de Revistes Científiques (5JCRC)

Les 5es Jornades Catalanes de Revistes Científiques (5JCRC) se celebraren els dies 24 i 25 de maig de 2012 a l'IEC, amb l'objectiu d'esdevenir un espai de trobada en el qual editors, científics i professionals de la informació puguin compartir experiències.

La voluntat de les JCRC és donar suport als consells d'edició i redacció de revistes científiques en la millora de les publicacions, dotar el col·lectiu amb eines i coneixements per a millorar els aspectes formals i estàndards de qualitat de les revistes científiques, i potenciar la difusió, internacionalització i visibilitat de les publicacions mitjançant la indexació en bases de dades i repertoris.

El programa de les 5JCRC es dissenyà tenint en compte les principals inquietuds dels assistents a les edicions anteriors, i hi assistiren experts nacionals i internacionals que donaren una visió de l'estat global i les perspectives de l'edició de publicacions científiques. Al llarg de dos dies es tractaren temes relacionats amb la gestió de revistes científiques,

l'edició de revistes en el món digital i les noves eines 2.0, l'accés i els continguts oberts, els models de negoci o les fonts de finançament de revistes, l'avaluació de la ciència i les implementacions de futur.

El 24 de maig, s'inauguraren les jornades amb la benvinguda del president de l'IEC. La primera sessió fou moderada per Salvador Alegret i inclogué les conferències següents: «Revistes nacionals en un context internacional. La selecció natural en la difusió de la ciència», per Joandomènec Ros, vicepresident de l'IEC i membre del Departament d'Ecologia de Universitat de Barcelona; «Què entenem per obert quan parlem d'accés obert?», per Ignasi Labastida, de l'Oficina de Difusió del Coneixement, Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació (CRAI) de la Universitat de Barcelona; «Models de negoci de les editorials de revistes científiques», per Anna Villarroya, del Departament d'Economia Pública, Economia Política i Economia Espanyola de la Universitat de Barcelona, i «Apoyo a las revistas científicas españolas en el entorno de la gestión de la información científica de FECYT», per Izaskun Lacunza, de la Fundación Española para la Ciencia y la Tecnología (FECYT).

La segona sessió, moderada per Carles Pont, inclogué les ponències «Google Scholar: una forma más sencilla de encontrar y leer documentación científica», per Luis Collado, responsable de Google Scholar Espanya i Portugal, i

«Implementacions de futur a les revistes científiques», per Alexandre López Borrull, de la Universitat Oberta de Catalunya.

El 25 de maig se'n celebrà la tercera i darrera sessió, sota la moderació de Ricard Guerrero i amb les conferències següents: «Open access, PLoS ONE, and the Rise of the Mega Journal», per Damian Pattinson, editor executiu de PLoS One; «Producción, liderazgo, y excelencia científica en un mundo en crisis: una aproximación cuantitativa», per Félix de Moya Anegón, del Grupo SCImago; «Estratègies periodístiques per a la difusió de la ciència: de l'article científic al divulgatiu», per Martí Domínguez, director de la revista *Mètode*, de la Universitat de València, i «La preservació de les revistes digitals: realitats i reptes pendents», per Miquel Térmens, del Departament de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona.

Setmana de la Ciència

La Setmana de la Ciència a Catalunya té per objectiu apropar el coneixement científic i tecnològic a la societat i difondre els resultats de la recerca entre la ciutadania a fi d'aconseguir més comprensió social de la ciència. En l'edició de 2011, les accions proposades s'emmarcaren en les celebracions de l'Any Internacional de la Química i l'Any Internacional dels Boscos. Les dates de celebració van ser del 18 al 27 de novembre.

L'IEC i les seves societats filials, com en edicions anteriors, van acollir diversos actes i reunions científiques de la Setmana de la Ciència, entre els quals cal esmentar l'exposició de cartells de la Setmana de la Ciència; l'exposició sobre Marie Curie, que es va iniciar el 6 d'abril i va finalitzar el 16 de desembre de 2011, organitzada pel Museu Curie de París i l'IEC per a celebrar l'Any Internacional de la Química; l'exposició «Els elements químics, joies imprescindibles», del 21 de

novembre al 9 de desembre de 2011, organitzada per la Secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC, amb la col·laboració del Museu de Geologia Valentí Masachs de la Universitat Politècnica de Catalunya de Manresa i comissariada per Marc Boada (divulgador científic), Pilar González (membre de l'IEC i catedràtica emèrita de química inorgànica de la UAB) i Joaquim Sanz (director del Museu de Geologia Valentí Masachs).